

010000, Астана қаласы, Үкімет үйі

010000, город Астана, Дом Правительства

№ _____

Қазақстан Республикасының
Парламент Мәжілісінің
Депутаттарына

25.05.2023 жылғы №ДС-193

Құрметті депутаттар!

Сіздің жұмыскердің еңбек (қызметтік) міндеттерін орындауы кезінде жазатайым оқиғалардан міндетті сақтандыру (*бұдан әрі - ЖОМС*) шарттарының жасалуына және электрондық еңбек шарттарын тіркеуі бойынша бизнес субъектілеріне тексерулер жүргізуге қатысты сұрауыңызды қарап, келесіні хабарлаймын.

Қазақстанда жыл сайын Еңбек міндеттерін атқару кезінде 900-ден астам адам және 200-ге жуық қызметкер мүгедектікке ұшырайды, олардың көпшілігінің асырауында олардың отбасы мүшелері болады, қаза табады.

Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау саласындағы мемлекеттік реттеу еңбек қызметіне байланысты жазатайым оқиғалардан зардап шеккен қызметкерлердің, сондай-ақ олардың асырауындағы адамдардың заңды мүдделерін қорғауға бағытталған.

ЖОМС жұмыс істейтін азаматтарды әлеуметтік қорғаудың көп деңгейлі жүйесінің бөлігі болып табылатынын атап өту қажет, оған сәйкес мынадай төлемдер көзделген:

Бірінші деңгей. Мүгедектігі бойынша және асыраушысынан айрылу жағдайы бойынша **республикалық бюджеттен** берілетін мемлекеттік әлеуметтік жәрдемақылар.

Екінші деңгей. Мемлекеттік әлеуметтік сақтандыру қорынан (*бұдан әрі - МӘСҚ*) еңбекке қабілеттілігінен айырылған жағдайда және асыраушысынан айырылған жағдайда төленетін әлеуметтік төлем.

Үшінші деңгей. Кәсіптік еңбекке қабілеттілігінен айырылған немесе қайтыс болған жағдайда зиянды өтеу жөніндегі сақтандыру төлемдері, сондай - ақ **өмірді сақтандыру компанияларынан** (*бұдан әрі - ӨСК*) қызметкердің денсаулығының зақымдануынан туындаған қосымша шығыстар.

ЖОМС туралы Заң 2005 жылы қабылданды, оның мақсаты қызметкерлердің немесе олардың асырауындағы адамдардың мүліктік мүдделерін қорғауды қамтамасыз ету болып табылады.

Қызметкердің жазатайым оқиға салдарынан жоғалтқан табысы, сондай-ақ қызметкердің денсаулығына зиян келтіруден туындаған қосымша шығыстар (емделуге, қосымша тамақтануға, дәрі-дәрмек сатып алуға, протездеуге, бөгде адамдардың күтіміне, санаторий-курорттық емделуге, арнайы көлік құралдарын сатып алуға, басқа мамандыққа даярлауға және т.б.) өтелуге жатады.

ЖОМС туралы Заңда және сақтандыру шарттарында ӨСК сақтандыру сомасының тек 50 пайызын төлейтіні көзделмеген.

ЖОМС Заңына сәйкес сақтандыру төлемінен МӘСК әлеуметтік төлемі шегеріледі, оның мөлшері әр түрлі болуы немесе мүлдем болмауы мүмкін.

Тек 2022 жылы 3 мыңнан астам адам ЖОМС шарттары бойынша 6,1 млрд теңге сомасына сақтандыру төлемдерін алды және оларды ұзақ мерзімді, яғни кәсіптік еңбекке қабілеттілігінен айырылуды белгілеу мерзіміне алуды жалғастыратын болады.

Осыған байланысты барлық емдеу шығындарын өтеу мемлекет есебінен жүзеге асырылады, ал сақтандыру компаниялары төлемдердің тек 50 пайызын жүзеге асырады, ал қалған бөлігі бюджеттен төленеді деген мәлімдеме шындыққа жанаспайды.

Сонымен қатар, жеке меншік нысаны бар заңды тұлғалардың тек 32,5%-ы ЖОМС шарттарын жасасты.

Сондай-ақ, 70 мың теңге мөлшеріндегі ең төменгі сақтандыру сыйлықақысы 1 қызметкер үшін емес, жалпы кәсіпорынға есептелетінін және экономикалық қызмет түріне және кәсіптік тәуекел класына байланысты екенін түсіндіру қажет.

Айта кету керек, жалдамалы жұмысшылардың еңбегін пайдаланбайтын жеке кәсіпкерлер ЖОМС шарттарын жасасу бойынша міндетті емес.

ЖОМС шартын жасаспағаны үшін қолданыстағы әкімшілік заңнама алынған табысқа сүйене отырып, кәсіпкерлік субъектісінің (шағын, орта және ірі) санатына қарай сараланған жазаларды көздейді.

Еңбек жөніндегі уәкілетті органдар (еңбек инспекциялары) тек әкімшілік жауапкершілікке тарту міндетін қоймайды, жұмыс берушілерге қолданыстағы заңнаманы түсіндіруге бағытталған.

Тек 2022 жылы және ағымдағы жылдың 5 айында жұмыс берушілерге тиісті шарттар жасасу қажеттілігі туралы 120 мыңнан астам дербес хабарлама жіберілді.

Мемлекеттік бақылаушы органдардың назары айыппұл салмай профилактикалық бақылауды жүзеге асыруға бағытталған.

Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрі мен Ұлттық экономика министрінің «Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасының сақталуына тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын бекіту туралы» бірлескен бұйрығына енгізілген өзгерістер автоматты түрде айыппұл салуды білдірмейді.

Осы Бұйрықтың нормалары сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін азайтуға, заңнама талаптарын уақтылы және толық сақтайтын адал жұмыс берушілердің құқықтары мен мүдделерін қорғауға, сондай-ақ әкімшілік іс жүргізуді қозғамай профилактикалық бақылау жүргізу үшін бұзушы кәсіпорындардың тізімін автоматты түрде қалыптастыруға бағытталған.

Осылайша, ЖОМС шартын жасаспағаны үшін айыппұлдардың мөлшері бұзушылық деңгейіне сәйкес келеді және құқық бұзушының мүлдік жағдайын

ескереді, осыған байланысты ұйымдар үшін осы айыппұлдардың мөлшерін қайта қарау орынсыз деп санаймыз.

Сонымен қатар, Мемлекет басшысының тапсырмасына сәйкес қазіргі уақытта зиянды еңбек жағдайларында жұмыс істейтін қызметкерлерді әлеуметтік қамсыздандыруды жетілдіру бойынша ауқымды жұмыс жүргізілуде, бұл жалпы ЖОМС жүйесін жетілдіруге әсер етеді.

Еңбек кодексінде жұмыс берушінің еңбек шартын есепке алудың бірыңғай жүйесіне (*бұдан әрі - ЕЕБЖ*) қызметкермен еңбек шартын жасасу және тоқтату, оған енгізілетін өзгерістер мен толықтырулар туралы ақпарат енгізу жөніндегі міндеті көзделген.

Осы талаптардың мақсаты электрондық нысанда еңбек шартын жасасу рәсімін оңайлату, еңбек қатынастарының ашықтығын қамтамасыз ету болып табылады.

Бүгінгі күні «ЕЕБЖ» ААЖ-ға 4 281 929 жалдамалы қызметкермен еңбек шартын жасасу туралы мәліметтер енгізілді, бұл олардың жалпы санының 82,9%-ын құрайды. Бұл бағыттағы жұмыс жалғасуда.

«ЕЕБЖ» ААЖ мүмкіндіктері барлық жұмыс берушілерге кез келген уақытта осы жүйеге еңбек шартын жасасу туралы мәліметтерді енгізуге мүмкіндік береді және бұл мәліметтерді енгізу «ЕЕБЖ» ААЖ мүмкіндіктерімен шектеледі деген тұжырым шындыққа жанаспайды.

ЕЕБЖ-ға мәліметтерді енгізбегені үшін әкімшілік жауапкершілік заңнамада көзделмеген.

Жалпы, бұл мәселе уәкілетті орган мен Үкіметтің тұрақты бақылауында.

Т. Дуйсенова

010000, Астана қаласы, Үкімет үйі

010000, город Астана, Дом Правительства

№ _____

Депутатам
Мажилиса Парламента
Республики Казахстан

№ДС-193 от 25.05.2023 года

Уважаемые депутаты!

Рассмотрев Ваш запрос касательно проведения проверок субъектов бизнеса на наличие договоров обязательного страхования работника от несчастных случаев при исполнении им трудовых (служебных) обязанностей (*далее - ОСНС*) и регистрации электронных трудовых договоров сообщая следующее.

В Казахстане ежегодно, при исполнении трудовых обязанностей, получают инвалидность более 900 человек и около 200 работников, на иждивении большинства из которых находились члены их семей, погибают.

Государственное регулирование в области безопасности и охраны труда направлено на защиту законных интересов работников, пострадавших от несчастных случаев, связанных с трудовой деятельностью, а также их иждивенцев.

Необходимо отметить, что ОСНС является частью многоуровневой системы социальной защиты работающих граждан, согласно которым предусмотрены следующие выплаты:

Первый уровень. Государственные социальные пособия по инвалидности и по случаю потери кормильца из **республиканского бюджета**.

Второй уровень. Социальная выплата на случай утраты трудоспособности и на случай потери кормильца из **Государственного фонда социального страхования** (*далее - ГФСС*).

Третий уровень. Страховые выплаты по возмещению вреда в случае утраты профессиональной трудоспособности или смерти, а также дополнительных расходов, вызванных повреждением здоровья работника, из **компаний по страхованию жизни** (*далее - КСЖ*).

Закон об ОСНС был принят в 2005 году, его целью является обеспечение защиты имущественных интересов работников или их иждивенцев.

Возмещению подлежит заработок, утраченный работником в результате несчастного случая, а также дополнительные расходы (*на лечение, дополнительное питание, приобретение лекарств, протезирование, посторонний уход, санаторно-курортное*

лечение, приобретение специальных транспортных средств, подготовку к другой профессии и другие), вызванные повреждением здоровья работника.

В Законе об ОСНС и договорах страхования не предусмотрено, что КСЖ выплачивает только 50 процентов от страховой суммы.

В соответствии с Законом ОСНС из страховой выплаты вычитается социальная выплата ГФСС, размер которой может варьироваться, либо вовсе отсутствовать.

Только в 2022 году более 3 тыс. человек получили страховые выплаты по договорам ОСНС на сумму 6,1 млрд. тенге и будут продолжать их получать долгосрочно, то есть на срок установления утраты профессиональной трудоспособности.

В связи с этим, утверждение, что возмещение всех расходов на лечение осуществляется за счет государства, а страховые компании осуществляют только 50 процентов выплат, а оставшуюся часть выплачивают из бюджета, не соответствует действительности.

Вместе с тем, только 32,5% юридических лиц с частной формой собственности заключили договора ОСНС.

Также необходимо пояснить, что минимальная страховая премия в размере 70 тыс. тенге рассчитывается не для 1 работника, а в целом на предприятие и зависит от вида экономической деятельности и класса профессионального риска.

Стоит отметить, что индивидуальные предприниматели, не использующие труд наемных работников, не несут обязанности по заключению договоров ОСНС.

За незаключение договора ОСНС действующее административное законодательство предусматривает дифференцированные взыскания в зависимости от категории субъекта (малый, средний и крупный) предпринимательства, исходя из полученного дохода.

Уполномоченными органами по труду (инспекциями труда) не ставится задача привлечения лишь к административной ответственности, упор направлен на разъяснение действующего законодательства работодателям.

Только за 2022 год и 5 месяцев т.г. работодателям направлено более 120 тыс. персональных уведомлений о необходимости заключения соответствующих договоров.

Внимание государственных контролирующих органов сфокусировано на осуществлении профилактического контроля без наложения штрафов.

Внесенные изменения в совместный приказ Министра здравоохранения и социального развития и Министра национальной экономики «Об утверждении Критериев оценки степени риска за соблюдением трудового законодательства Республики Казахстан» не подразумевают автоматическое наложение штрафов.

Нормы данного Приказа направлены на снижение коррупционных рисков, защиту прав и интересов добросовестных работодателей, своевременно и в полной мере соблюдающих требования законодательства, а также автоматическое формирование списка предприятий - нарушителей для проведения профилактического контроля без возбуждения административного производства.

Таким образом, размеры штрафов за незаключение договора ОСНС соразмерны уровню нарушения и учитывают имущественное положение правонарушителя, в связи с чем пересмотр размера этих штрафов для организаций считаем нецелесообразным.

Вместе с тем, в соответствии с поручением Главы государства, в настоящее время ведется масштабная работа по совершенствованию социального обеспечения работников, занятых во вредных условиях труда, что в целом повлияет на совершенствование системы ОСНС.

Трудовым кодексом предусмотрена обязанность работодателя по внесению в Единую систему учета трудовых договоров (*далее-ЕСУТД*) информации о заключении и прекращении с работником трудового договора, вносимых в него изменениях и дополнениях.

Целью данных требований является упрощение процедуры заключения трудового договора в электронной форме, обеспечения прозрачности трудовых взаимоотношений.

На сегодня в АИС «ЕСУТД» внесены сведения о заключении трудового договора с 4 281 929 наемными работниками, что составляет 82,9 % от общей их численности. Работа в данном направлении продолжается.

Возможности АИС «ЕСУТД» позволяют всем работодателям в любое время внести сведения о заключении трудового договора в данную систему, и утверждение, что внесение этих сведений ограничено возможностями АИС «ЕСУТД» не соответствует действительности.

Административная ответственность за невнесение сведений в ЕСУТД законодательством не предусмотрена.

В целом данный вопрос находится на постоянном контроле уполномоченного органа и Правительства.

Т. Дуйсенова